

Märt Rask
Riigikohus

Põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium
info@riigikohus.ee

Teie

nr

Õiguskantsler 1.11.2010 nr 6-5/091098/1006305

Täiendav taotlus õiguskantsleri taotluse nr 5, tunnistada Tallinna Linnavalitsuse 30.09.2009. a määruse nr 75 „Tallinna ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni põhitegevuspiirkonna veevarustuse ja reovee ärajuhtimise teenuse hinnad“ § 1 kehtetuks, juurde

Austatud Märt Rask

Pöördun Teie poole minu taotluse tunnistada kehtetuks Tallinna Linnavalitsuse 30.09.2009. a määruse nr 75 „Tallinna ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni põhitegevuspiirkonna veevarustuse ja reovee ärajuhtimise teenuse hinnad“ § 1 lahendamise asjus. **Täpsemalt esitan põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumile täiendavalt taotluse anda asja nr 3-4-1-6-10 lahendamine Riigikohtu üldkogule. Oma taotlust põhjendan alljärgnevalt.**

Põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse (edaspidi PJKS) § 3 lg 1 järgi lahendab selle seadusega Riigikohtu pädevusse antud asju põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium või üldkogu. PJKS § 3 lg 3 lause 1 sätestab, et üldkogu lahendab põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi üleantud asja, kui kolleegium peab vajalikuks asja lahendamist üldkogus. Seega sõltub põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi menetluses oleva asja Riigikohtu üldkogule üleandmine sellest, kas põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium peab vajalikuks asja lahendada üldkogus. Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium on oma lahendites selgitanud asja üleandmist üldkogule näiteks sellega, et asja arutamisel on kolleegiumis tekkinud põhimõttelised lahkarvamused.¹

Asjas nr 3-4-1-6-10 on tarvis otsustada mitmeid põhimõttelisi ning Eesti õiguskorra jaoks laiemalt olulisi küsimusi. Leian, et seetõttu ei peaks nimetatud otsust tegema kiirustades, vaid tarvis oleks, et nimetatud asja vaagiks ja otsustaks Riigikohtu üldkogu.²

Vaidlusaluse määruse puhul on normikontrolli esemeks teatud teenustele kehtestatud hinnad, s.t kontrollida tuleb hinna vastavust põhiseadusele. Kuigi sellist määrust alates 01.11.2010. a ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse alusel enam anda ei saa, siis ei tähenda see, et selliseid

¹RKPJKm 25.05.2010. a, nr 3-4-1-21-09, p 22; RKPJKm 08.04.2010. a, nr 3-4-1-33-09, p 24.

²27.10.2010. a BNS uudisest selgub, et Tallinna linnale teadaolevalt teeb Riigikohus õiguskantsleri taotluse nr 5 osas otsuse 05.11.2010. a.

hindu kehtestavaid täitevvõimu määruseid Eesti õiguskorras rohkem poleks või neid enam ei kehtestataks. Nii eksisteerib Eesti õiguskorras majandus- ja kommunikatsiooniministri 19.10.2007. a määrus nr 78 „Hinnakirja ja sõidusoodustuste kehtestamine avalikul liiniveol Kuivastu–Virtsu, Rohuküla–Heltermaa ja Sõru–Triigi parvlaevaliinidel“. Samuti näeb ühistranspordiseaduse eelnõu ette majandus- ja kommunikatsiooniministrile, kohaliku omavalitsuse volikogule ja maavalitsusele volituse kehtestada erinevaid universaalteenuste hindu (vt eelnõu § 24 lg 2, mis volitab majandus- ja kommunikatsiooniministrit või tema volitatud ametiasutust kehtestama hindu laeva-, väikelaeva- ja parvlaeva- ning lennuliikluses korraldataval maakondadevahelisel sõitjateveol; vt eelnõu § 24 lg 7, mis volitab valla- või linnavolikogu määrusega kehtestama kõrgeimat hinda teenustele taksoveol arvestades, et vedaja suudaks katta osutatava teenusega seotud otsekulud, kapitalikulu ja proportsionaalse osa üldkuludest ning teeniks mõistlikku ärikasumit). Hinnaregulatsiooni puudutab näiteks ka Vabariigi Valitsuse 21.02.2005. a määrus nr 36 „Ravimite hulgi- ja jaemüügi juurdehindluse piirmäärad ning nende rakendamise kord“.

Selge on, et igal juhul peaks vältima sellise olukorra teket, kus ühe või teise normi põhiseaduspärasuse küsimuses oleks kohtulik kontroll sisuliselt välistatud. Teisisõnu ei tohi tekkida õigussüsteemis kontrollivaba lünka, kus norm ei allu põhiseaduslikkuse järelevalve menetlusele, kuid normi toimealasse jäävate isikute "puudutatus" ei ole piisav kvalifitseerumaks kaabeõiguseks halduskohtumenetluse seadustiku mõttes. Arutleda võib vaid selle üle, kuidas – põhiseaduslikkuse järelevalve menetluses või halduskohtumenetluses – teatud normide põhiseaduspärasust kontrollida. Nii on ka minu poolt vaidlustatud asjas küsimus selles, kuidas kontrollida vaidlustatud normide põhiseaduspärasust. Sellele olulisele küsimusele selget vastust Riigikohtu praktikast ei leia. Mõõnda tuleb, et see probleemistik tekitab juristide seas põhimõttelisi lahkarvamusi. Sealjuures tekib küsimus, kas eelviidatud universaalteenuste hindu kehtestavad määrused on üld- või üksikaktid. Nähtuvalt minu vaidlustatud asjas menetlusosaliste Riigikohtule antud arvamustest on kõik menetlusosalised pidanud vajalikuks käsitleda seda, kas Tallinna Linnavalitsuse 30.09.2009. a määruse nr 75 „Tallinna ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni põhitegevuspiirkonna veevarustuse ja reovee ärajuhtimise teenuse hinnad“ puhul on tegemist üld- või üksikaktiga.³

Selgust küsimuses, kes ja kuidas saab kontrollida universaalteenuste hindu kehtestavate täitevvõimu aktide põhiseaduspärasust, on vaja nii alamaastmete kohtutel, maavanematel kui ka õiguskantsleril, et teada, a) kas selliselt kehtestatud hindu saab põhimõtteliselt põhiseaduslikkuse järelevalve korras kontrollida, b) millises ulatuses/millistel juhtumitel on õigustloova aktiga kehtestatud hinnad põhiseaduslikkuse järelevalve korras kontrollitavad, c) milliste meetodite ja tõendite abil tuleb õigustloova aktiga kehtestatud hindade põhiseaduspärasust hinnata, d) milline on põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluses tõendamiskoormus, sh millal võiks see olla pööratud ning millal võiks normi kehtestaja kanda jätta kogu tõendamiskoormuse (nt õiguskantsleri menetluses on normi kehtestaja keeldunud normi põhiseaduspärasuse hindamise seisukohalt olulise teabe ja selgituste esitamisest, normi põhiseaduspärasuse hindamiseks on vaja ekspertteavet, mille saamine tekitab normi põhiseaduspärasuse hindajale olulisi kulutusi jne).

³ Enamik menetlusosalisi on leidnud, et tegemist on õigustloova üldaktiga, ka Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi poolt 05.02.2008. a asjas nr 3-4-1-1-08 tehtud määruse põhjal saab järeldada, et tegemist on üldaktiga (tõenäoliselt on sellele määrusele tuginedes otsustanud asja menetlusse võtmisi ka alamaastme kohtud).

Tulenevalt sellest, et minu taotluse lahendamine eeldab Riigikohtu seisukohavõttu väga põhimõttelistes küsimustes, pean vajalikuks Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumilt eraldi taotleda asja nr 3-4-1-6-10 Riigikohtu üldkogule andmist.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Indrek Teder